ANTUN PILEPIĆ

PUT OBNOVE

1944.
NAKLADNA KNJIŽARA »MARULIĆ« K. D.
ZAGREB, KAPTOL 29

26867

Vinež

ANTUN PILEPIĆ

PUT OBNOVE

1944.
NAKLADNA KNJIŽARA »MARULIĆ« K. D.
ZAGREB, KAPTOL 29

Dozvolom Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu od 29. kolovoza 1944. br. 6391.

Tiskanje i razpačavanje dopušteno odlukom Glavnog ravnateljstva za promičbu od 27. VI. 1944. broj 1760.

NARODNA TISKARA, ZAGREB, KAPTOL BR. 27

BIEDNIK — ALI IPAK GOSPODAR

»Odmetnuće od Crkve, što je počelo Reformacijom, logičnim se procesom u devetnaestom vieku razvilo do skrajnjega naturalizma. Bit naturalizma sastoji se u negaciji svrhunaravnoga poredka«. Tako je pisao biskup Mahnić pred dvadeset godina.[1]

Ovaj se »logični proces« razvio ovako:

Kad je Crkva napornim i dugotrajnim nastojanjem uljudila barbarske narode i osvojila ih za kršćansku prosvjetu, nije dugo trajalo te se ljudska narav počela buniti protiv strogosti kršćanskih ćudorednih zahtjeva i protiv asketizma evanđeoskih savjeta. Humanizam, prešavši s književnog na ćudoredno polje, počeo je u ime »čovjeka« tražiti, da se poštuju prava čovječje »naravi«. Prava milosti bit će po malo potisnuta u pozadinu. Tu se radilo u prvom redu o uživanju tiela, u koliko ga je kršćanstvo discipliniralo. Humanizam, u tom traženju prava »naravi«, našao je saveznike i u

[1] Dr. Antun Mahnić, »Na raskršću dvaju doba,« Zagreb, Narodna Prosvjeta 1924. str. 38.

krilu Crkve. I sami se neki »čuvari Siona predadoše mrtvilu i mekoputnosti«, piše Mahnić.

No »čovjek« je tražio svoja prava i na drugom polju, na političkom. Dotada su vladari naroda priznavali nad sobom i nad svojim vladarenjem duhovnu vlast Crkve. Trebalo se nje riešiti: Nastadoše borbe njemačkih Hohenstaufovaca protiv Pape, presizanja i nasilja francuzkih kraljeva, koja su dovela do seobe u Avignon i do sužanjstva, do razkolničtva u Crkvi, do »galikanskih zahtjeva«, do propadanja papinske duhovne vlasti: i Wicliff u Englezkoj i Hus u Češkoj upravljaju protiv nje svoje strjelice.

Do XVI. stoljeća borba protiv Katoličke Crkve u Europi nije u glavnom prenesena na vjersko polje. Dotadanja krivovjerja ili imaju svoj korien u ostatcima poganstva ili su plod vjerske pretjeranosti i nastranosti. Prvi zanieče potrebu crkvenog Učitelja Hus, a Luther učini odlučni korak. Rimskoj se Crkvi više ne prigovara, nego je se jednostavno proglasuje nametnicom, a Papa antikristom. Ona nema više odlučivati o tom, što će i kako će kršćanin vjerovati. Bog je dao svakomu čovjeku, veli Luther, Bibliju, koju može čitati, i razum, kojim će je tumačiti i primjenjivati na svoj život. Crkvenoga učiteljstva ne treba.

»Narav« nastavlja ovako svoj hod i svoju navalu na kršćanski bedem. Ona je najprije ubacila rieč o slobodi od prestrogih ćudorednih zakona,

zatim se pobunila protiv duhovne kontrole nad vladanjem narodima, sad proglasuje razum vrhovnim vođem i u vjeri. Ona doduše ne pobjeđuje nigdje odlučno, ali strpljivo i smišljeno okupila je oko sebe najprije bogatije slojeve, koji su skloni lagodnom životu, zatim državnike, a sada, pomoću husitizma i protestantizma, i narodne mase. No, dug joj je još put do cilja!

U sredini njezina nastojanja bit će od sada razum, što ga francuzka Revolucija proglasi božanstvom a kasnije Carducci sotonom, koji pobjedi »Jehovu svećenikâ«-Boga. Prava će se razuma malo po malo izdići nad Biblijom, nad vjerom, nad Božjom objavom; razum će odlučivati što je pravo, a što je krivo; što je dobro, a što je zlo; on će jedini biti sposoban dati narodima sreću.[2] Plod rada razuma je znanost. Znanost ima dakle biti slobodna od svakog utjecaja vjere, ona će postati novom vjerom, naravnom vjerom, koja za Boga ne zna, koja poznaje samo »prirodu«. Priroda, to je sada sveobuhvatni panteistički izraz za narav.[3] »Razum« je ovako, preko svoje kćeri »znanosti«, doveo sviet najprije do pojmovnog, a onda do ćudorednog

[2] Prop. 2. Silaba, v. Denzinger, Enchiridion Symbolorum.

[3] Ne će biti svi zaboravili pionirski rad u korist naturalizma smotre »Priroda,« koja je izlazila u Zagrebu.

razsula našega doba. Danas ne samo da je težko omladinu dovesti da prihvati logičke zaključke uma, nego, kad je odgojitelj ili dušobrižnik nastoji odvratiti od čitanja znanstvenih falsifikata ili prljavih knjiga, dobije često odgovor: pa to je »znanstveno djelo«! Ovakve »znanstvene« knjige kao takve se i reklamiraju i one spadaju u »prosvjetu« modernoga čovjeka, osobito mlađeg svieta. Moramo priznati, da na ovom polju »narav« zaista pobjeđuje.

No »narav« se nije zadovoljila time, što je u jednom dielu čovječanstva, koje je korjenito »laicizirala«, izvojštila pobjedu — podpunu pobjedu — »razuma«. Ona je uporedo radila i u onom drugom dielu, koji je ostao vjeran religiji — vezi s Bogom, — koji je, ovako ili onako, ipak priznavao, da Bog postoji. Tu se njezina taktika razvila u smjeru ovoga načela: Bog postoji, ali Mu svatko može služiti kako mu njegov razum kaže, po svom slobodnom nahođenju. Ne trebamo dakle ni Crkve ni popova. Tako se rodio vjerski liberalizam, zakoniti sin luteranizma. Liberalizam je razciepao Lutherovo djelo u bezbroj »protestantskih« sekata, od kojih neke ne priznavaju ni Kristova božanstva, ali je prešao i među katolike, te stvorio naše liberalce prošloga i sadašnjega stoljeća. I danas se od mnogih čuju izjave u ovom duhu: »Ja sam katolik, jer su mi takvi bili roditelji — ili: jer sam Hrvat — ali nisam »zatucan« već slobodan duh. U crkvu

idem, kad me je volja — najdraže mi je poslije podne, kad nema nikakvih obreda — sakramente ne primam — to je za starije ženske i za djecu — o Papi kao o Kristovu namjestniku, o griehu, paklu i sličnim stvarima nemojte mi ni govoriti; to su bajke. Bog se takvim stvarima ne bavi. U ostalom, ja sam religiozan čovjek, krstim se jutrom i večerom, dajem milostinju siromasima, ne činim nikomu zla i prema tome bolji sam kršćanin nego mnogi koji se busaju u prsa.«

Najkobniji posljedak »pobjede« razuma je vjerski indiferentizam, nehaj za sve ono, što vjera može značiti. Razum, slobodan od svake veze, nuždno je do toga nehaja doveo čovjeka, jer je nadahnuo najsuprotnije pojmove, filosofske sustave i životne nazore, tako te su mnogi zaključili: do prave istine ne možemo doći; dalje: istina, objektivna i nepromjenjiva, ne postoji; gubitak je vremena baviti se ovakvim stvarima: glavno je uživati materialna dobra. Njih tražimo, za njima jurimo. Carpe diem! Tako je prokrčio sebi put agnosticizam, sensizam, senzualizam, materializam, tehnicizam. Masa se nije mogla upustiti u zakučasta mudrovanja »učenih« ljudi, ali je ipak prihvatila sve njihove zaključke, idući u praksi još dalje, kadkada do kraja fizičke mogućnosti.

Ipak se plemenitiji dio naravi, duhovni, ne da uništiti. Plemenitiji ljudi, osobito omladina, osjećali su potrebu umne i duhovne aktivnosti. »Pri-

roda« se nije smela. Stvorila je nove teorije, zapravo surogate: fenomenizam, koji drži, »da naše umne sile ne spoznaju ništa drugo osim vlastitih promjena i osjećaja«[4]; eksistencializam: »istina je podudaranje našeg života s našom mišli, dakle proživljavanje«[5]; napokon, kao posljedak svega, aktivizam, akcija, die Forderung der Stunde[6] — zahtjev časa. Što vriedi nije dakle sustavna nauka na temelju činjenica i logike, još manje bajka o kakvim vječnim mislima i objektivnim činjenicama, koje ne postoje, nego čin, događaj, djelo, fenomen, u kojem se izpoljavaju i izživljavaju sile prirode. Taj prirodni aktivizam može značiti šport ili nečudoredni čin, revoluciju ili rat, gradnju tehničkih čudovišta ili razaranja istih. On iznad sebe ne priznaje nikakva prava, veli prof. Vialatoux, jer proglasuje neomeđenu vlast činjenice.[7]

[4] Sv. Otac Papa Pio XII. na otvorenju nove radne godine Papinske Akademije znanosti, 21. II. 1943. (»Osservatore Romano« 22.—23. II. 1943.).

[5] Dr. Drago Čepulić u predgovoru Huizingine knjige »U sjeni sutrašnjice«.

[6] Gröber, Handbuch der religiösischen Gegenwartsfragen, Herder, Freiburg, 1937. ad »Wahrheit«, str. 641.

[7] U govoru na Socialnom Tjednu u Reimsu, god. 1933: »Dans l'hypothèse d'une philosophie qui consiste à proclamer le régne souverain du Fait, l'idée même du Droit se dissipe comme une nuée fumense. Ou plutôt, c'est le dèterminisme mêm des faits qui se trouve érigé en droit«. (Izvještaj, str. 98).

Tom aktivizmu treba ipak dati jedan povremeni cilj. George Sorel prvi je naučavao, da treba zato izkonstruirati »mite«, koji »nisu opisivanja stvari već izražaji volje«. Njih se ne pobija, rekao je, jer sve je u njima sliepo i nasilno. On je prvi postavio mit socializmu: to je »nasilje, komu socializam duguje visoke moralne vriednosti, kojima donosi spas modernom svietu«. Za vrieme talijanske vladavine u Splitu netko je u dnevniku, koji je onda izlazio, dao omladini ovaj savjet: »ako nađeš čovjeka, koji je sposoban voditi, idi za njim, makar te on šakama tukao po licu«. Podpuna negacija čovjeka, ali **i nuždni svršetak humanizma koji, niečući svrhunaravni poredak, uništava i naravni.**

Tko ne vidi, da se suvremeni život odvija u ovom duhu negacije svega pozitivnoga? Otrov je naturalizma prožeo družtva, obitelji, školu, zabave, književnost i umjetnost, družtvovne i političke sustave, među nekatolicima, među mlakim katolicima i među »dobrim« katolicima. Postoji još samo jedna sitna manjina intelektualaca, nešto jača manjina seljaka u zabitnijim krajevima i neznatni broj radnika, koji su podpuno duhovno izgrađeni, koji stoje na načelima vjere i vriednosti razuma vjerom prosvjetljenog kao na hridi, s kojom su tielom i dušom srasli. Oni predano i nepopustljivo stoje uz Crkvu, Čuvaricu vrhunaravnoga poredka na svietu i uz zastupnika Krista na zemlji, svetog

Otca Papu, nepogrješivog Vođu, na putu istine i vjere. Naturalizam, prezira vriedni biednik, ali ipak gospodar još biednijih sluga, htio bi oboriti ove ostatke ostataka, ako ne drugčije, mačem ili puščanom kuglom, računajući, da će onda moći doista zavladati svietom.

UZTUK NATURALIZMU — LJUBAV

U prvom dielu ovoga prikaza »narav« se označuje kao ona sila, koja se bori protiv vjere u Boga, protiv nadnaravnog svieta izvan čovjeka i u čovjeku, protiv Isusa Krista, koji utjelovljuje taj sviet, predstavlja ga i stvara u čovjeku, protiv Crkve, koja ga čuva i promiče. Ta narav jest i tielo i umne sile, koje ne će da nad sobom priznaju bilo kakve vlasti. Ali ta narav kao takva ne postoji, kao što ne postoji, na primjer, crvena boja ili tvrdoća, čovječanstvo ili rat nego predmeti, koji su crveni ili tvrdi, skupina ljudi, koji istodobno žive na zemlji i koji u danom momentu, kao što je danas, krvavo obračunavaju među sobom. Ako »narav« ne postoji, ona ne može voditi borbe protiv Boga. Borbu može voditi samo živo biće, osoba. To je biće u našem slučaju neprijatelj Boga i čovjeka, Sotona, koji, ne mogavši oboriti Boga, nastoji obarati Njegovo najljepše djelo na zemlji: čovjeka. Pri tom se on služi naravi svakog čovjeka, koja je uslied iztočnog grieha, prvog udarca, što ga je dobila od njega, bolestna i sklona na svako zlo. »Đavao je vaš otac«, reče Isus židovskim viećnicima, koji su Ga htjeli ubiti, »i vi hoćete izvršiti želje

vašega otca«. (Iv. 8, 44.) Židovima je đavao namjenio posao, da onemoguće daljnje Isusovo djelovanje na zemlji ubivši Spasitelja; naturalizmu je pak povjerio zadaću, da kroz vjekove onemogući to isto djelovanje, vrhunaravni život, u dušama.

Kako se možemo boriti protiv naturalizma? Samim razumom nikako. On je, i kod intelektualaca i kod mase, preslab da se snađe na zamršenim putevima najrazličitijih i najprotivnijih zasada i tvrdnja, pogotovo kad težnje mekoputnog tiela podupiru njihove kadkad i izvrstno zakrabuljene laži. Treba li dokaza toj moralnoj nesposobnosti razuma kod većine ljudi, da razlikuju laž od istine, to nam ga pruža vrieme s ratom tiska i krugovala. **Prava obrana od naturalizma može biti jedino čvrsta i cjelovita vjera**, naime podpuni i tvrdi pristanak našega uma na sve istine, koje je Bog objavio i koje Katolička Crkva naučava. No ta vjera, osim toga, što je dar Božji, uvjetovana je s naše strane pristankom na činjenice, koje je čine vjerojatnom, a te su u prvom redu čudesa i proročanstva. Ali kako će suvremeni čovjek svojim razumom prihvatiti ove razloge vjerovanja, kad je moć njegova razuma oslabljena, slomljena, kadkad gotovo uništena?

Odgovor je u ovomu: treba liečiti razum, a to će se činiti uklanjanjem predrazsuda, čime će ga se upozoriti da triezno misli. Ali, da čovjek pristane na to liečenje, on mora to **htjeti.** Bez sudje-

lovanja njegove volje nema ništa. Pitanje je dakle, kako možemo navesti volju suvremenog čovjeka na to, da hoće zdravo misliti. Tu treba posegnuti za nutarnjim razlozima vjerovanja, za onima naime, koji privlače ljepotom vjere i vjerskog života. Treba da suvremeni čovjek vidi u katoliku savjestnog, poštenog, dosljednog vjernika, koji svojim životom imponira. U njemu treba još da se uzoran život združuje s djelotvornom ljubavlju prema bližnjemu. Ta ljubav ima biti vrhunaravna, dakle imati svoj izvor u ljubavi k Isusu, u kojemu je na najsavršeniji način združena s milošću, čovjek s Bogom. **Ljubav će svladati težkoće razuma i voditi do vjere.** Kardinal Newman, razmatrajući o vjeri, piše: »Židovi nisu znali vidjeti u Isusu Kristu pastira svojih duša, jer u njima nije bilo ljubavi. »Vi ne vjerujete, jer niste od mojih ovčica. Moje ovčice slušaju moj glas i sliede me.« Nije naravni razum onaj, koji dušu vodi Kristu, nego nov život... Da li diete vjeruje svojim roditeljima zato, jer je sebi dokazalo, da su oni zaista njegovi roditelji, da mu oni mogu i hoće činiti dobro? Ne, ono im vjeruje po instinktu i po ljubavi. Mi vjerujemo, jer ljubimo«[8]. Ne možemo dakako uzporediti modernog bezvjerca s djetetom, koje ljubi Otca, ali temeljna misao velikog obraćenika psihološki je

[8] Martindale, S. I. »Lo spirito del cardinal Newman« (prievod, Morcelliana, Brescia, str. 24—25).

točna. Ovo vriedi to više, što nije svaki um sposoban, da shvaća zakučaste istine ili da odkrije lukave laži, kao što nije ni svaka volja sposobna da prihvati, što joj razum kaže, da je dobro: svako je srdce naprotiv sposobno, da ljubi.

Nije li sam Spasitelj naglasio ovu potrebu ljubavi nada sve u objavama Svoga presvetog Srdca, čiju ljubav simbolizira plamenom? O tom plamenu On ovako govori sv. Margareti Mariji: kod prvoga velikog ukazanja: »Moje je božansko Srdce tako užareno ljubavlju za ljude, da, ne mogavši više zadržavati u sebi plamen Svoje vatrene ljubavi, mora ga preko tebe izliti te objaviti ga ljudima, da ih obogati Svojim predragocjenim blagom, u kojem su sadržane **sve milosti potrebne im, da se spase od vječne propasti«**[9].

Kad je 23. kolovoza 1856. Pio IX. uveo za cielu Crkvu svetkovinu presvetoga Srdca Isusova, koja se dotada slavila samo u nekim redovima i biskupijama, Papa izražava svoju želju da »novim sredstvima potakne vjernike na ljubav, da ljubavlju uzvraćaju ljubavi i da prigrle ranjeno Isusovo Srdce, koje nas je ljubilo i opralo nas od naših grieha u Svojoj Krvi.«[10]

[9] Bougaud, Histoire de Ste Marguerite Marie, gl. 9.

[10] Nixe, S. I. »Cultus SSmi. Cordis Jesu, Herder 1891, str. 26.

U Breve-u beatifikacije Margarete Marije Alacoque isti se Papa ovako izrazuje: »Utemeljitelj i Usavršitelj naše vjere Isus... nije ništa više želio, nego svim sredstvima zapaliti u srdcima ljudi onaj plamen ljubavi, kojim gori Njegovo Srdce... Da još više razpali ovu vatru ljubavi htio je, da se u Crkvi ustanovljuje klanjanje i čašćenje Njegova presv. Srdca.«[11] U govoru pak, što ga je održao 24. travnja 1864. (svečanost se beatifikacije obavila 18. rujna) Papa je kazao: »Častna Marija Margareta Alacoque, sva razžarena nebeskim plamom, nastojala je, **da vodi cieli sviet do vjerskog života pomoću ljubavi k presvetom Srdcu Isusovu.«**[12] Napokon u apostolskom pismu »Quanta cura« od 8. prosinca 1864., kojim je osudio zablude racionalizma i naturalizma, Papa poziva sve vjernike, neka se »usred tako velikih nesreća, koje muče Crkvu i građansko družtvo, usred tako velike urote protiv katolicizma i svete Apostolske Stolice, te usred takve gomile zabluda« obrate Otcu svjetlosti i milosrđa i »Gospodinu našemu Isusu Kristu, koji nas je odkupio u Svojoj krvi, i neka vruće i neprestano zaklinju Njegovo presladko Srdce, koje je žrtva Njegove goruće ljubavi prema nama, da sve privuče k Sebi vezama svoje ljubavi te tako svi ljudi, **razžareni** Njegovom presvetom **ljubavlju**,

[11] Nix, nav. djelo, str. 81.

[12] i [13] »Civilta Cattolica«, Roma, god. 1864.

izravno hodaju prema željama Njegova Srdca, ugađajući u svemu Bogu i donoseći plodove u svakom dobrom djelu.«[13]

Svi kasniji dokumenti bilo Svete Stolice bilo Vatikanskoga Sabora potvrđuju osnovnu misao objave presvetog Srdca Isusova: obraćenje svieta ljubavlju. Mons. Bougaud veli, da je svrha pobožnosti k Srdcu Isusovu želja Isusove ljubavi, da se očituje ljudima, a zadovoljština i utjeha, koje je Isus tražio, da su njezine karakteristike. »Preljubežljivi mi je Gospodin objavio«, pisala je sveta Margareta, »svoju žarku želju, da Mu ljudi uzvraćaju ljubavlju, te da Ga je ova želja potakla objaviti im Svoje Srdce.«[14]

Presveto Srdce ne traži pak samo da Njega ljubimo nego nam također nalaže, da molitvom, zadovoljštinom i apostolatom vršimo, iz ljubavi prema Njemu, djela vrhunaravne ljubavi prema bližnjemu. Njegova je dakle objava u sedamnaestom vieku ponavljanje, ali mnogo intenzivnije i vatrenije, zapoviedi ljubavi u Evanđelju.

U vezi s našom nakanom u ovom prikazu dobro je napomenuti, da prva objava presv. Srdca, i to sv. Gertrudi, kao i ono što su neki svetci, Bernardo, Bonaventura, Mehtilda i drugi, o Njemu pisali, pada upravo u doba, kad se je humanizam počeo javljati u Italiji i u Njemačkoj. Mons. Bougaud

[14] Pismo 128 u »Vie et Oeuvres« — kod Nixa, nav. dj. str. 82.

opaža i ovo: prva velika objava svetici u Paraylе-Monialu dogodila se 27. prosinca 1673., na dan sv. Ivana Apostola. Na isti dan, nekih 400 godina ranije, ukaza se sv. Ivan Gertrudi. Na njezin upit, zašto nije u Evanđelju govorio o kucajima Isusova Srdca, koje je slušao na posljednjoj Večeri, Apostol ljubavi odgovori, da je Bog »pridržao objaviti ovo otajstvo u kasnijim vremenima, kad se plamen ljubavi u svietu bude ohladio i kad ga bude gotovo nestalo.«

Srdce Isusovo, naravno Srdce od mesa i od krvi, koje je prožeto ognjem nadnaravne ljubavi, u kojem se narav ne uništava nego pobožanstvenjuje, pravi je i u našim vremenima u najviše slučajeva jedini uztuk protiv kuge naturalizma. Širenje pobožnosti prema Njemu, širenje pobožnosti ljubavi, i čuvstvene i djelotvorne, imalo bi danas biti glavno sredstvo svećeničkog i svjetovnjačkog apostolata. Zato i obnova svieta mora početi s obnovom volje, jer razum ne može upoznati ono, što volja mrzi, nego samo ono i u onoj mjeri, u kojoj volja ljubi. Ljubiti dakle, poticati i razpirivati ljubav te vršiti djela ljubavi, to je zadaća katolika, geslo života i djelovanja katolika u naše doba.

Uvjet pak, da možemo iskreno i istinski upotrebljavati sredstvo ljubavi jest, da se odrečemo duha bogatstva i lagodnosti života, jer ljubav može da se prihvati i razvija jedino na terenu žrtve. Tko hoće slieditи Isusa, utjelovljenu Ljubav,

mora da se najprije odreče sebe, a tko hoće da živi prema Njegovu programu znade, da je prva točka istoga siromaštvo duhom. Zaista težko je zamisliti apostola Srdca Isusova, koji sjedi u sobi s bogatim namještajem i udobnim naslonjačima ili kod stola, gdje se služe fino dogotovljena jela i izabrana vina. Onomu, koji ima suviše, ne će biti težko u poratno doba razdavati suvišak crkvama, župskim stanovima, siromasima i raznim ustanovama, koje je rat uništio ili koje će još uništiti.

ORUĐE ISUSOVA SRDCA — MARIJINO SRDCE

Glasoviti Isusovac o. Curci u jednoj propoviedi na blagdan Marijina Navještenja[15] ističe ovu istinu: dok su ljudi skloni činiti sami sve, što mogu bez tuđe pomoći, Gospodin Bog jedva da što čini izravno. On se poslužuje sredstvima, koja su drugotna, ali ipak pravi uzroci događaja. Tako na primjer, veli, milost je od Boga, ali sakramenti je proizvađaju, crkveno Učiteljstvo određuje, kako se sakramenti imaju dieliti, da mogu proizvoditi milost, a Ona, koja nam milost izprosi, jest blažena Djevica Marija. I sveti je Bernard već tvrdio, da ne možemo dobiti nijedne milosti osim posredničtvom Majke Božje. Pa iako to posredničtvo nije još proglašeno dogmom, nema o njemu nikakve dvojbe, osobito iza uvedenja svetkovine s posebnom Misom na čast Gospe Posrednice svih milosti. Sliedi dakle, da se i želja presvetoga Srdca Isusova o poznavanju Njegove ljubavi i o uzpirivanju naše ljubavi

[15] P. Carlo Curci, »La natura e la grazia,« Roma, 1865.

prema Njemu — dakle pobjeda nad naturalizmom — ima ostvariti posredničtvom Isusove Majke.

Na to nas upućuju već prve stranice Svetoga Pisma. Odmah iza prve sotonine pobjede nad čovjekom Svemogući navješćuje, da će neprijatelju čovječanstva suprotstaviti Ženu. Tek na drugom mjestu dolazi potomstvo te Žene, sâm Spasitelj. Sotona je prévario ženu, a preko nje muža, predstavnika čovječanstva: na svoju veću sramotu i na podpuno izpunjenje pravde on mora biti od žene pobieđen. Satrt će dakle njegovu glavu žena, ali ne svojom moći, već, kako krasno kaže Pio IX.: Žena »vezana najtjesnijom i nerazrješivom vezom s Isusom, koji je izbrisao pisanu zadužnicu prikovavši je na Križ. Zajedno s Isusom i ostajući s Njime vječna neprijateljica otrovne zmije, Ona je izvojštila podpunu pobjedu i satrla sotoni glavu pre-čistom nogom... Marija je dobila puninu milosti, da može podpuno pobiediti grieh.«[16]

U borbi protiv naturalističke kuge blažena će Djevica također vršiti svoju posredničku ulogu, ali na način naročito osebujan: Ona tu iztupa kao izravni borac protiv sotone. Uloga, koju Joj je Gospodin Bog namjenio na početku svieta, postaje podpunom stvarnošću u ovim »posljednjim vremenima«, kako ih je Isus nazvao u jednoj objavi sv. Margareti Mariji. To je i smi-

[16] Bulla »Ineffabilis Deus«.

sao proglašenja Njezina bezgrješnog Začeća. »Iztočnim griehom izkvarena narav i milost Kristova — ovo su dva oprečna principa«, veli Mahnić. »Milost održa Bezgrješnim Začećem najsjajniju pobjedu nad griehom. Ova je dogma najkonkretnija afirmacija milosti i svrhunaravnoga života. Njom se pogađa životna žila naturalizma.« (str. 38.) Veliki naš biskup na ovaj način u kratko izrazuje ono, što je 20 godina prije jasno rekao i dokazao Papa Pio X. u Enciklici prigodom pedesetgodišnjice proglašenja dogme Bezgrješnog Začeća.

No Mahnić ističe i nešto drugo. Malo je poznato, kakvom su se žestinom »javno mnienje« pa i parlamenti i vlade suprotstavili proglašenju ove vjerske istine.[17] Ali duhovi se uzbuniše i na drugom polju. »Proglašenjem se Bezgrješnog Začeća probudi u Crkvi novi duh, koji će doskora prožeti kršćanski sviet. Na području teologije i filozofije stupaju napried pitanja, što se neposredno ili posredno odnose na dogmu Bezgrješnoga Začeća: o naravi i nadnaravi, o naravnoj i svrhunaravnoj spoznaji, o vjeri i razumu, o prirodi i milosti, o prirodnoj i pozitivnoj objavi. Kršćanska se umjetnost pouzoruje prema licu bezgrješno Začete. Katoličkoj pobožnosti dolaze novi motivi i osvježenje. Bratovština Bezgrješnoga Začeća Marijina

[17] Nešto sam o tome napisao u razpravi »Masonstvo protiv katoličke Crkve«.

Srdca uz sijaset drugih nabožnih udruga razpali na neočekivani način pobožnost k Mariji, a ta će pobožnost, kao u svako doba, tako i u doba naturalizma i materializma, uroditi obilnim plodovima kršćanske kreposti i idealizma.«

Daljnji korak u probuđivanju vjere, vjerskog života i pobožnosti u najširim slojevima učini blažena Djevica sama. Četiri godine iza proglašenja ona se ukazuje u Lurdu i izjavljuje: »Ja sam Bezgrješno Začeće.« Ne kaže »bez grieha začeta« već »Začeće« kao da kaže: razlog zašto ja postojim, causa formalis, moja raison d'être jest u tome, što sam začeta bez grieha, jer Ja utjelovljujem vezu i najljepši sklad između naravi — začeće — i nadnaravi — bezgrješno, jer se je u Meni začeo Krist, drugi Adam, i u Meni se imaju začeti svi njegovi udovi, obnovljeni ljudski rod. Poznato je svakomu, koji se zanimao za razvoj tadašnjih prilika, kako je Lurd onda i kasnije uzgibao europsku javnost ne samo svojim neprestanim čudesima nego i polemikama, koje su ta čudesa izazvala preko Lasserove knjige, Artusove oklade, pa i zagrižljivog lažnog Zolinog romana.

»Zametne se«, piše Mahnić, »živahan boj između pristaša pozitivnoga kršćanstva i naturalizma. Posljedica ovoga duševnoga rvanja bi, te se utvrdiše temeljne istine kršćanskoga katoličkog vjerovanja, koje se svode na ove točke: postoje sile fizičke i intelektualne, koje nadvisuju prirodu;

postoji nadprirodni poredak; potvrđuje se, što Crkva naučava o pozitivnoj objavi Božjoj, o vjerskim otajstvima, o svrhunaravnoj svrsi i što je s time u svezi.«

Deset godina iza proglašenja istine o bezgrješnom Marijinu Začeću, 1864., Pio IX. izda Encikliku protiv naturalizma i naredi, da se sastavi Silab, u kojemu su sadržane glavne zablude onoga tamnog vremena. U svojem pismu Papa, kako smo već iztakli, stavlja svoje pouzdanje u ljubezno Srdce Isusovo, ali biskupe ovako poziva: »Da pak Gospodin lakše usliši Naše i vaše molitve i molitve svih vjernika, podpunim se pouzdanjem poslužimo bezgrješnom i presvetom Djevicom Marijom Majkom zagovoriteljicom kod Njega. Ona je satrla sva krivovjerja u svietu.« »Quanta cura« i Silab podigoše novu, orkansku buru u redovima neprijatelja katolicizma ali opet i žestoku katoličku reakciju, koja je bila nastavak u razbistrivanju pojmova, u obrani vjere i u oživljavanju katoličkog života među vjernicima. Marija je dalje vodila narode k Isusu, k Njegovu Srdcu, komu Papa Lav XIII. posveti cieli ljudski rod na pomolu dvadesetoga vieka; k Euharistiji, koja je središte lurdskih pobožnosti. Pripravila je tako put svome veliku pokloniku i ljubitelju Papi Piu X., koji je toliko nastojao da se vjernici i djeca približe Euharistiji; nadahnula ga je u njegovim epohalnim euharistij-

skim odredbama i u osvježavanju katoličkog života liturgijskim pokretom, koje su sada imale izorano pogodno tlo.

Za vladanja Pia XI. bezgrješno se Začeta ukazala u Fatimi. Fatima je dosada najodlučniji zahvat Neba u naglašavanju nadnaravnoga poredka. Uvod po anđelu, koji više puta poziva na molitvu i na klanjanje presvetoj Euharistiji; Gospino neprestano naglašavanje rugobe grieha i strašnih njegovih posljedaka u ovom i u drugom životu, posebice prikazivanje paklenih strahota; neprestani poziv na molitvu, pokoru i zadovoljštinu; izticanje misije Papinstva; sam izbor neuke dječice kao donosilaca tako velikih poruka čovječanstvu; napokon zahtjev, da se njezino bezgrješno Srdce časti kao put k Isusovu Srdcu,[18] sve, od prve do posljednje točke Fatimskih objava, sadržava poziv narodima: živite nadnaravnim životom. Združenje čašćenja bezgrješnog Začeća s čašćenjem Njezina Srdca jest poziv nadnaravne ljubavi na ljubav, a obećanje, da će Njezino Srdce na kraju sadašnjega strahovitog rvanja pobjediti, jest navještenje po-

[18] Gospina izabranica Jacinta rekla je u svojoj posljednjoj bolesti Luciji: »Reci svima, da nam Bog daje svoje milosti po bezgrješnom Srdcu Marijinu; da ih traže od Nje; da Srdce Isusovo hoće, da zajedno s Njime bude štovano i bezgrješno Srdce Marijino« (O. Stanko dr. Petrov, »Čudo XX. vieka,« Zagreb II. izdanje, str. 37.

bjede ljubavi. Raznim pak čudesnim događajima, ali osobito čudom od 13. listopada 1917., kao da je Gospa htjela pokazati, da je »priroda«, u svom za naš život najsjajnijem i najpotrebitijem predstavniku, u suncu, u Njegovoj službi, u službi One, koja je satrla glavu propalom anđelu — svjetlonoši, Luciferu.

Vladajući sv. Otac, u svom znamenitom govoru od 31. listopada 1942., kad se u Portugalu završila proslava 25. godišnjice fatimskih ukazanja, prije nego je posvetio ljudski rod Marijinu bezgrješnom Srdcu, naglasio je poziv Fatimske Djevice, da živimo nadnaravnim životom. Kao odgovor na taj poziv predložio je svietu, da prihvati obećanje dano Bezgrješnoj od portugalske katoličke omladine, da će živjeti »kao stopostotni iskreni i uvjereni katolici.«[19]

Treba još naglasiti, da su objave presvetoga Srdca Isusova imale za cilj ne samo vječno spasenje duša, nego i vremenski spas ljudskoga družtva u uređenim družtvovnim i političkim prilikama. Objave bezgrješne Djevice u Fatimi imaju još izrazitije — jer vremena to traže — taj družtveni značaj. I činjenica, da je Papa Pio IX., nazvan »Papa bezgrješno Začete,« prvi od suvremenih Vrhovnih Svećenika, koji je počeo voditi Crkvu putem družtvovne obnove, nije bez značenja, jer ništa

[19] V. O. dr. Petrov, nav. djelo.

nije bez razloga i nutarnje veze u nacrtima Božje Providnosti. Tako se presveta Djevica uviek više pokazuje kao Božje Oruđe u borbi protiv sotone ne samo za vječno dobro ljudi, nego i za vremenito dobro čovječanstva i pojedinih naroda. Jer to je dobro, naime uređeni obiteljski i socialni odnošaji te sloboda čovjeka i mir, veliko pomagalo, a često i potrebit uvjet razvoju i napredovanju vjerskoga života.

ZAKLJUČAK

Vrieme je, da se sviet odazove pozivu Neba. Svećenici i redovničke osobe, kao vođe i uzori ostalom svietu, moraju odlučno htjeti i sve poduzeti, da u njima Marijinim posredničtvom zavlada vrhunaravni život, život ljubavi prema presvetom Srdcu, život žrtve i molitve, život u kojemu se svi događaji prosuđuju prema mislima, nakanama i željama našega Spasitelja, sve se ravna prema njima. To će biti, u koliko je treba, duhovna obnova Kristovih miljenika u ratno i poratno doba.

No svaki je također kršćanin pozvan, prema tome pomoću milosti i sposoban, da živi takovim životom. Bez dvojbe, imade u tome izvjestno stupnjevanje. Gotovo će se u svakoj župi ipak moći stvoriti oko Svetohraništa — posebno putem vjerskih udruga kao što su Treći Redovi, bratovštine bezgrješnog Marijina Srdca, Apostolat molitve, Djelo Duhovne Obnove[20] i slična družtva — jedna katolička svjetovnjačka elita, seljačka, radnička, đačka ili intelektualaca, čija će ljubav

[20] Ovo je »Djelo« upravo osnovano u splitsko - makarskoj biskupiji.

prema Srdcima Isusa i Marije biti plamen, kojim će »nadnarav« prožeti »narav« i pobožanstveniti je, prema uzoru tih presvetih Srdaca. Taj će plamen nastojati sve oko sebe užizati: on će jedini, u koliko je to moguće postići na zemlji, moći uništiti mržnju, kćerku sotone, koja danas razara sviet.

SADRŽAJ:

Biednik — ali ipak gospodar 3
Uztuk naturalizma — ljubav 11
Oruđe Isusova Srdca — Marijino Srdce 19
Zaključak 27